

Το χρέος είναι ο τρόπος, όχι η αιτία
Από το Καστελόριζο στην κυβέρνηση Συ.ΡΙΖ.Α.

Πραγματικά θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι η εκλογική νίκη του Συ.ΡΙΖ.Α. και ο σχηματισμός κυβέρνησης με τους Ανεξάρτητους Έλληνες αποτελεί ένα ορόσημο, ένα σημείο καμπής στην διαδικασία βίαιης προσαρμογής της ελληνικής κοινωνίας στην ανασυγκρότηση της κερδοφορίας του κεφαλαίου. Με πολύ λίγα λόγια, η διαδικασία αυτή σηματοδοτείται από μια σχεδόν χωρίς προηγούμενο επιτάχυνση αναδιαρθρώσεων που είχαν ως αποτέλεσμα την φτωχοποίηση των λαϊκών στρωμάτων και υποτίμηση της εργασιακής δύναμης, την εκτίναξη της ανεργίας σε ποσοστό που ξεπερνά το 1/4 του ενεργού πληθυσμού, την ελαχιστοποίηση του άμεσου και έμμεσου μισθού, την οικονομική ασφυξία των αυτοαπασχολούμενων, την υπερφορολόγηση των μικροϊδιοκτητών, την καταστροφή της μικροεπιχειρηματικότητας.

Η άγρια επίθεση του κεφαλαίου στην κοινωνία οδήγησε σε αποσταθεροποίηση το πολιτικό σύστημα και τους μηχανισμούς συγκρότησης της κοινωνικής συναίνεσης και πολιτικής εκπροσώπησης. Οι κρατιές δυνάμεις του δικομματικού συστήματος διαχείρισης της κρατικής εξουσίας απογυμνώθηκαν και άρχισαν να καταρρέουν αρχής γενομένης από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Η νεοναζιστική Χρυσή Αυγή εκτινάχθηκε μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια από περιθωριακή παρακρατική συμμορία σε τρίτο κόμμα στις εκλογές του 2015 με ποσοστό 6,28%, παρότι η ηγεσία της είναι προφυλακισμένη στον Κορυδαλλό. Ο Συ.ΡΙΖ.Α, όμως, ήταν το κόμμα που σήκωσε το γάντι της κοινωνικής δυσaréσκειας και αναμετρήθηκε με το διακύβευμα της εξουσίας, με αποτέλεσμα από μικρό αριστερό κόμμα του 4,6% στις εκλογές του 2009 να αναδειχθεί σήμερα σε κυβερνώσα αριστερά με ποσοστό 36,34%.

Στην πραγματικότητα ο Συ.ΡΙΖ.Α. αποτέλεσε τη μοναδική ορατή εναλλακτική που εξυπηρετεί μια διπλή αναγκαιότητα: από τη μια, την έκφραση αγανάκτησης της κοινωνίας, προκειμένου να αναχαιτιστούν, έστω και μερικά, οι ισοπεδωτικές συνέπειες της άγριας νεοφιλελεύθερης λιτότητας, ενώ από την άλλη την ανασυγκρότηση των μηχανισμών συναίνεσης, αντιπροσώπευσης και διαμεσολάβησης του πολιτικού συστήματος και του κράτους, απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να εδραιώνεται η ηγεμονία της κυρίαρχης τάξης. Η διαχείριση αυτής της αντίφασης είναι ο ουσιαστικός στόχος του κυβερνητικού Συ.ΡΙΖ.Α., γεγονός που αντικατοπτρίζει ξεκάθαρα και τη θέση του μέσα στην όξυνση των αντιφάσεων που γεννά η σημερινή κρίση του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού: το ρόλο του διαχειριστή και του καλού ισορροπιστή που θα ευθυγραμμίσει εκείνο το φιλελεύθερο μοντέλο αναδιάρθρωσης για την ανασύνθεση της κεφαλαιοκρατικής συσσώρευσης με την ικανοποίηση στοιχειωδών κοινωνικών αναγκών και την συγκρότηση ευρύτερων κοινωνικών συναινέσεων μέσω της εφαρμογής ενός κοινωνικού New Deal (οι προεκλογικές δεσμεύσεις βασίζονταν στην υπόσχεση και της κατάργησης του μνημονίου και της παραμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο της νεο-κεϋνσιανής ή μετα-κεϋνσιανής αριστερής υπόσχεσης, είναι εμφανές ότι, στην παρούσα φάση, η ταξική πάλη συγκροτείται υλικά και ιδεολογικά γύρω από τους κεντρικούς άξονες του έθνους και του κράτους: περισσότερη πατρίδα, περισσότερο κράτος. Η αντίσταση στη μνημονιακή πολιτική, που κορυφώθηκε με το κίνημα των πλατειών το 2011 και 2012, παίρνει εθνική μορφή και ο κοινωνικός ανταγωνισμός παράγεται κυρίαρχα πολιτικά με εθνικούς όρους. Η ταξική διάσταση, που οι πλατείες είχαν αναδείξει μέσα στις αντιφάσεις τους και λόγω της βίαιης καταστολής των κινητοποιήσεων στο δρόμο, κρύβεται ξανά πίσω από τη φενάκη της εθνικοποίησης του

αντι-μνημονιακού αγώνα. Η μεταμφίεση του ταξικού σε εθνικό συμφέρον είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη (και όχι μόνο επειδή απομακρύνει κάθε συζήτηση περί επανάστασης) μπροστά στα ποσοστά της Χρυσής Αυγής και τις ακροδεξιές δυνάμεις της Ευρώπης, αφού ο αριστερός λαϊκισμός της κυβέρνησης συγκροτεί υλικά εκείνον τον εθνικό κορμό που θα παραμείνει κενός προς κατάληψη σε περίπτωση αποτυχίας της.

Επιπλέον, η κρατικοποίηση της ταξικής πάλης και η πολιτική ανάθεση –που οι πλατείες είχαν παλέψει να απωθήσουν μέσα από τις λαϊκές συνελεύσεις– ξεδιπλώνει τον γαϊτανάκι του οικονομικού ρεαλισμού της αριστεράς και μεταθέτει το κέντρο βάρους τόσο στα νούμερα όσο και στους πολιτικούς ελιγμούς ανάμεσα σε εκβιαστικά διλήμματα και διακρατικές “διαπραγματεύσεις” των “θεσμών” (πολιτική από τα πάνω). Έτσι, η αστική δημοκρατία –που και πάλι οι πλατείες είχαν επιχειρήσει να αμφισβητήσουν μέσα από αμεσοδημοκρατικά προτάγματα βάσης και αυτο-οργάνωσης– ανανεώνει το συμβόλαιο της για τη συμφιλίωση των τάξεων. Τάζοντας περισσότερη Ελευθερία, Ισότητα, Ιδιοκτησία και Μπένθαμ, εξισώνει το γενικό συμφέρον με το άθροισμα των ατομικών συμφερόντων.

Είναι βέβαια σαφές ότι την ίδια κατεύθυνση (της πολιτικής από τα πάνω, δηλαδή της πολιτικής ως διαμεσολάβησης ανάμεσα στο οικονομικό και το κοινωνικό με τη μορφή του κράτους) φέρουν στο πρωτόκολλό τους πολλά κομμάτια της αριστεράς (κοινοβουλευτικά και εξωκοινοβουλευτικά) που, δέσμια της κληρονομιάς από την Τρίτη Διεθνή, συνεχίζουν να βλέπουν το κράτος ως εργαλείο που μπορεί να οδηγήσει, μέσω της κατάληψής του, σε κάποιον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Αντιμετωπίζουν με αρνητισμό και επιφυλακτικότητα κάθε αγώνα που ξεπερνάει την διεκδίκηση (πρακτικές για την αυτοδιαχείριση της παραγωγικής δραστηριότητας, είτε αφορούν την κατάληψη και την επαναλειτουργία επιχειρήσεων από τους εργαζόμενους, όπως η ΒΙΟ.ΜΕ., είτε την προσπάθεια ανέργων να απαντήσουν στην απαξίωση της εργασιακή τους δύναμης από το κεφάλαιο μέσω της δημιουργίας συνεργατικών δομών) και, κατ' αυτό τον τρόπο, δεν αναγνωρίζουν τον πατερναλιστικό του ρόλο, αναγορεύοντάς το σε δούρειο ίππο του νεοφιλελευθερισμού και υποτιθέμενο μηχανισμό αποσυμπίεσης της λαϊκής δυσαρέσκειας. Οτιδήποτε αντιτίθεται στον ρόλο του κράτους ως κέντρου οργάνωσης της κοινωνικής ζωής εκλαμβάνεται ως τρόπος αντικατάστασής του από την αγορά. Αυτή η παραδοσιακή αντίληψη δεν αποδέχεται ότι κράτος και αγορά αποτελούν μορφές της ίδιας (μίας) σχέσης “κεφάλαιο” αλλά ότι αποτελούν διακριτές σφαίρες με σχετική αυτονομία που επικαθορίζονται από το οικονομικό. Βάσει αυτής της τελευταίας προσέγγισης είναι εμφανές ότι το επαναστατικό αντίβαρο στην πρωτοκαθεδρία του οικονομικού μπορεί να είναι μόνο η ενίσχυση των πολιτικών μορφών του (επαναστατικού) κόμματος και του (επαναστατικού) κράτους, δηλαδή μια πολιτική οργάνωση με ηγεμονικούς όρους (και άλλα παρεπόμενα). Αντίθετα, η αντίληψη περί εγγενούς εσωτερικής σχέσης κράτους-αγοράς δίνει προτεραιότητα στην οργάνωση πρακτικών από τα κάτω που εναντιώνονται στην βαρβαρότητα της κοινωνίας του κεφαλαίου στο σύνολό της και θέτουν ως ορίζοντα χειραφέτησης την “επανάσταση στην καθημερινή ζωή” (μορφές αυτο-οργάνωσης, καθημερινοί ταξικοί αγώνες, εναλλακτικές φαντασιακής συγκρότησης της κοινωνίας που είναι διαποτισμένη από τον “μονόδρομο του κράτους”).

Αντικειμενικά, από την μέχρι τώρα πορεία της “εθνικής διαπραγμάτευσης” της κυβέρνησης κοινωνικής σωτηρίας με την ευρωπαϊκή κοινωνικοπολιτική ελίτ είναι ορατό ότι η υποσχόμενη προώθηση της τάσης “περισσότερο κράτος” έναντι του άκρατου νεοφιλελευθερισμού (δηλαδή της τάσης “περισσότερη αγορά”), με ό,τι αυτή συνεπάγεται, βρίσκει “τοίχο”. Βέβαια, δεν έχει γίνει ακόμα ξεκάθαρο αν η νέα κυβέρνηση θα γίνει μέλος του “ευρωπαϊκού κλαμπ” αφού πρώτα αποκαθαρεί από τα όποια “ριζοσπαστικά” στοιχεία

της, γεγονός που θα εξαρτηθεί τόσο από την έκβαση της σύγκρουσης μεταξύ των παραπάνω τάσεων, όσο και από τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις εντός της Ελλάδας.

Πέρα από αυτό, το επίμαχο θέμα είναι να αναζητήσουμε το συγκεκριμένο κοινωνικό έδαφος πάνω στο οποίο παράγονται οι νεο-κεϋνσιανές “ελπίδες” της νέας κυβέρνησης. Κατ’ αρχάς, τα κοινωνικά στρώματα που έχουν πληγεί από την κρίση έχουν χαμηλώσει κατά πολύ τον πήχη των προσδοκιών τους. Κάτω από την ένταση των απαντών επιθέσεων στα λαϊκά εισοδήματα και τους όρους διαβίωσης, ακόμα και ένα μέτριο “ως εδώ” αποτελεί αυτή την στιγμή μια ελπίδα ανακούφισης, πόσο μάλλον η δημιουργία ενός υποτυπώδους δικτύου κοινωνικής ασφαλείας. Αν πριν από μερικά χρόνια η κυβερνητική αλλαγή θα έπρεπε να αναμετρηθεί με την αποκατάσταση της προ του 2010 κατάστασης, σήμερα αρκεί να εγγυηθεί το φρενάρισμα της κοινωνικής καταστροφής για να συγκροτήσει μια ισχυρή κοινωνική βάση.

Κατά δεύτερο, η άνοδος της εκλογικής δύναμης του Συ.Ριζ.Α. δεν ήρθε στην φάση ανάπτυξης των κοινωνικών αγώνων και αντιστάσεων στην επίθεση του κεφαλαίου, αλλά όταν είχαν κλείσει μια σειρά κύκλων. (Αυτή είναι και η διαφορά με κινήματα της Λατινικής Αμερικής). Μέσα σ’ αυτά τα χρόνια, η κοινωνία των “από κάτω” δοκίμασε διάφορες μορφές αγώνα απέναντι στην επίθεση που δέχθηκε. Ξεκινώντας από τις μαζικές και πολλές φορές συγκρουσιακές 24ώρες και 48ώρες γενικές απεργίες, πέρασε στις κινητοποιήσεις των πλατειών για να διαχυθεί στην προσπάθεια δημιουργίας Λαϊκών Συνελεύσεων, Δομών Κοινωνικής Αλληλεγγύης και συγκρότησης πρακτικών πολιτικής ανυπακοής (π.χ. άρνηση πληρωμής του χαρτασιού και του εισιτηρίου στα νοσοκομεία και τις συγκοινωνίες, επανασύνδεση του ρεύματος, αποτροπή πλειστηριασμών κ.λπ). Κάθε ένας από αυτούς τους κύκλους αγώνα έφτανε στα όρια του και προσπαθούσε να βρει διέξοδο στον επόμενο. Απέναντι σε μια εξουσία που είχε πάρει απόφαση να εφαρμόσει με τον πιο σκληρό τρόπο το πλάνο του νεοφιλελευθερισμού και το δόγμα του σοκ, που δεν υπολόγιζε το πολιτικό κόστος και την διάρρηξη του πλέγματος των κοινωνικών συναινέσεων, αναπτύχθηκε σε μεγάλο μέρος του κόσμου που συμμετείχε στις κινητοποιήσεις η πεποίθηση ότι δεν θα μπορούσε να σημειωθεί η παραμικρή νίκη σε κινηματικό επίπεδο χωρίς πρώτα να υπάρξει κυβερνητική αλλαγή.

Ο αντικαπιταλιστικός χώρος εμφάνισε, επομένως, σοβαρή αδυναμία να διαμορφώσει πολιτικό προσανατολισμό και προοπτική σε κινηματική βάση και έδειξε τα όριά του μπροστά στην εκτίναξη της κρατικής καταστολής. Το κίνημα των πλατειών και η ανάδυση των Λαϊκών Συνελεύσεων που είχαν αρχίσει να μπαίνουν σε τροχιά αμφισβήτησης του ρυθμιστικού-πατερναλιστικού ρόλου του κράτους και των κυρίαρχων πολιτικών διαμεσολαβήσεων, ξεπερνώντας τα στενά πλαίσια των διεκδικητικών αγώνων, δεν κατάφεραν να αμφισβητήσουν τον κεντρικό ρόλο του κράτους ως ρυθμιστή και εγγυητή της κοινωνικής ζωής. Αντί να ενισχυθεί η διάχυση/δικτύωση και “κοινωνικοποίηση” αυτών των πρακτικών και προταγμάτων, ώστε να γίνει ορατή η δυνατότητα ριζικής αμφισβήτησης του καπιταλισμού, υπήρξε σοβαρό πισωγύρισμα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και υπό το βάρος της κρίσης και της υπαναχώρησης του κινήματος, πολλά από τα εγχειρήματα κοινωνικής οικονομίας παραιτήθηκαν, κατά πως λέει κι ο Μαρξ, από την ιδέα να ανατρέψουν τον παλιό κόσμο και επιχειρούν την απολύτρωσή τους με ιδιωτικό τρόπο, πίσω από την πλάτη της κοινωνίας (γι’ αυτό αναγκαστικά θα αποτύχουν).

Έπειτα, ο φετιχισμός της “εργατικής ταυτότητας” (και κατ’ επέκταση, ο φετιχισμός της ταξικής πάλης) στη μορφή του μαζικού εργατικού κινήματος της προηγούμενης περιόδου έφτασε στο σημείο να ιεραρχεί ως σημαντικούς μονάχα τους κοινωνικούς αγώνες μέσα στους χώρους εργασίας και για τους όρους της πώλησης της εργατικής δύναμης

(μισθός, χρόνος και συνθήκες εργασίας), τη στιγμή μάλιστα που η αποσύνδεση μισθού-παραγωγικότητας έχει υπονομεύσει τη δυνατότητα να δοθούν αξιόμαχοι αγώνες σ' αυτό το επίπεδο. Ο κατακερματισμός της εργατικής ταυτότητας και οι συνεχείς κοινωνικές εκρήξεις των τελευταίων χρόνων στο πεδίο της κοινωνικής αναπαραγωγής (έξω από τους εργασιακούς χώρους) δηλώνουν πως ο μισθός και οι στενές εργατικές διεκδικήσεις δεν μπορούν, στην παρούσα φάση, να συνοψίσουν το διακύβευμα της ταξικής σύγκρουσης. Η κοινωνική οργή ενάντια στην κυριαρχία του χρήματος και την εμπορευματοποίηση (εσωμάτωση) όλων και περισσότερων τομέων της καθημερινής ζωής στον κύκλο παραγωγής υπεραξίας φέρνει στο προσκήνιο σημαντικούς αγώνες σε αυτά τα πεδία ταξικής αντιπαράθεσης σε όλο τον κόσμο.

Ταυτόχρονα, η αρτηριοσκληρωτική στάση του ελευθεριακού χώρου μπροστά στην οικειοποίηση πρακτικών του από ευρύτερα κοινωνικά κομμάτια που μπλέχτηκαν (κυρίως μετά το 2008) στα κοινωνικά κινήματα, χωρίς όμως να ασπάζονται την ιδεολογική ταυτότητα του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου, τον οδήγησε σε ιδεολογική περιχαράκωση. Η αδυναμία αναγνώρισης της σημασίας αντιλήψεων και σχέσεων που λειτουργούν στα διάκενα της κυριαρχίας του καπιταλισμού, του πολλαπλασιασμού και της ποιοτικής αναβάθμισης των ρωγμών που αμφισβητούν την ικανότητα του κράτους και του κεφαλαίου να οργανώνουν την κοινωνική ζωή και να επιβάλουν την κυριαρχία τους, έθεσε, πολλές φορές, τον αναρχικό/ελευθεριακό χώρο αντιμέτωπο με τα όρια της πολιτικής αυτοαναφορικότητας και της εσωστρέφειας.

Ο ορίζοντας συγκρότησης μιας ριζοσπαστικής και αυτόνομης πολιτικής μετατοπίστηκε, επομένως, από τους αυτο-οργανωμένους αγώνες στον εκλογικό στίβο, οδηγώντας σε μια παρατεταμένη προεκλογική περίοδο και στην αποδυνάμωση των ίδιων των αντιστάσεων και της αυτο-οργάνωσης. Μετά το 2012 οι περισσότεροι αγώνες, εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων, αποσπασματικοί και άνευροι, ανέπτυξαν ως ορίζοντα “δικαίωσης” την κυβερνητική αλλαγή (π.χ. καθαρίστριες, σχολικοί φύλακες κ.λπ). Ο Συ.Ριζ.Α., έχοντας αναπτύξει αισθητήρια μέσω τις συμμετοχής πολλών μελών του στα κοινωνικά κινήματα και τις δομές κοινωνικής αλληλεγγύης, μπόρεσε να αποκτήσει μια αμφίδρομη σχέση μαζί τους και να αναλάβει ως ένα βαθμό την πολιτική τους εκπροσώπηση. Υιοθέτησε κινηματικές πρακτικές προσπαθώντας να τις αφυδατώσει από το ριζοσπαστικό τους περιεχόμενο και να τις εντάξει, ως συμπληρωματικό στοιχείο, στην στρατηγική ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου και ενός υποσχόμενου μεταλλαγμένου υβριδικού κράτους πρόνοιας. Παρόλα αυτά, η πρόθεση του Συ.Ριζ.Α. να αναλάβει μετεκλογικά μεγάλο κομμάτι των αυτο-οργανωμένων δομών και να πλασιώσει θεσμικά την κοινωνική οικονομία ως βασικό τομέα της αναπτυξιακής του πολιτικής προσκρούει σε μια βασική αντινομία: η δημιουργία του θεσμικού κελύφους μπορεί να αποδειχτεί κενή περιεχομένου, όταν δεν συγκροτείται “από τα κάτω” το υποκείμενο που θα σηκώσει πρακτικά το βάρος της συγκεκριμένης κοινωνικής δυναμικής.

Η υπαναχώρηση από τα συγκεκριμένα πεδία των κοινωνικών πρακτικών που γεννήθηκαν από την δραστηριότητα της κρίσης άφησε, εν τέλει, χώρο στον Συ.Ριζ.Α. να ξεδιπλώσει μια πολιτική στρατηγική σε σχέση μ' αυτές τις πρακτικές, η οποία δεν αμφισβητεί το κράτος και το κεφάλαιο καθεαυτό, αλλά την ειδική μορφή που πήραν αυτά τα τελευταία πέντε χρόνια.

Το χρέος δεν είναι, λοιπόν, η αιτία αλλά ο τρόπος μέσω του οποίου επιχειρήθηκε και συνεχίζει να επιχειρείται ο εκβιασμός ενεργοποίησης και επιτάχυνσης της διαδικασίας καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης. Ήταν και συνεχίζει να είναι ο μοχλός που, υποτιμώντας μέχρι καταστροφής κάποιες φορές την ζωντανή εργασία και τμήματα του κεφαλαίου, προσπαθεί να δώσει ώθηση στην ανασύνθεση της κερδοφορίας του. Από την πλευρά του κεφαλαίου, λειτουργεί ως όπλο που ισοπεδώνει τις ζωές των “από κάτω” τόσο σε επίπεδο υλικών συνθηκών και δυνατότητας κοινωνικής ρήξης. Παρά τις εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων που διαδήλωναν στις Γενικές Απεργίες του 2010 και τις αιματηρές συγκρούσεις ενάντια στο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα του 2012, το χρέος συνεχίζει καθημερινά να τρώει τα σπλάχνα του κοινωνικού σώματος και να υπονομεύει τις ζωές εκατομμυρίων.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, και μέσα σε κυκλώνα θεσμικών διαβουλεύσεων, εκβιασμών, πολιτικού ψεύδους και λαϊκισμών, το χρέος χρησιμοποιείται, ένθεν κακείθεν, για την παραγωγή κυρίαρχου λόγου και πρακτικής. Το χρέος μπορεί να επιμηκυνθεί, αναδιρθωθεί ή αντικατασταθεί από άλλα εργαλεία που θα προσβλέπουν με τον ίδιο εν τέλει τρόπο στην κεφαλαιοκρατική συσσώρευση και τάση συνολικής υπαγωγής της ζωής στην παραγωγή αξίας. Αυτό ακριβώς έρχεται να διαπραγματευτεί ο Σ.Ριζ.Α. Αδιάφορο;

Καθόλου! Η ισορροπία που επιχειρείται, γίνεται κάτω από την πίεση του λαϊκού παράγοντα, ακόμα και εάν αυτή περιορίστηκε σε μια ομαλή κοινοβουλευτική αλλαγή και όχι στην κινηματική ανατροπή της προηγούμενης κυβέρνησης. Από τη μια πλευρά, η αναγκαιότητα της ανασυγκρότησης των κοινωνικών συναινέσεων, απαραίτητος όρος για την ισχυροποίηση της στρατηγικής αναδιάρθρωσης, δεν μπορεί να γίνει χωρίς να αμβλυνθούν στοιχειωδώς τα ασφυκτικά όρια σε ελευθερίες, δικαιώματα και δυνατότητες δράσης κομματιών της κοινωνίας. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι στην καλύτερη περίπτωση θα υπάρχει μια ήπια μορφή λιτότητα. Ωστόσο, η διαδικασία αυτής της προσαρμογής είναι κάτι που δεν έχει ούτε προαποφασιστεί ούτε καν κριθεί. Παραμένει ανοικτή. Δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι θα γίνει, όπως δεν είναι καθόλου σίγουρο το περιεχόμενο, το εύρος και η διάρκεια της. Αυτό αφήνει πάντα το παραθυράκι της ενδεχομενικότητας ανοικτό, πράγμα που σημαίνει ότι οι κοινωνικές συγκρούσεις που παράγονται μπορεί να κλίνουν είτε προς την πλευρά του κοινωνικοπολιτικού ριζοσπαστισμού είτε προς τη νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση. Αν το προηγούμενο μοντέλο αδιαφορούσε για το κόστος της διάρρηξης των κοινωνικών συναινέσεων, το νέο θα βρεθεί μπροστά στην αντίφαση της ανασύστασης τους, αφού μια ανάπτυξη και ένταση των ταξικών και κοινωνικών αγώνων μπορεί να αναταράσσει συνεχώς αυτή την «κανινοκοποίηση» της λαϊκής στήριξης.

Και έτσι ξαφνικά, οι πλατείες ξαναγέμισαν με κόσμο, αυτή την φορά όχι ενάντια σε μια κυβέρνηση που εφαρμόζει τα μνημόνια αλλά για να ενισχυθεί η διαπραγματευτική ισχύς της νέας κυβέρνησης στη διαχείριση του χρέους. Όχι μόνο, ή εν δυνάμει όχι μόνο. Όσοι βιάζονται να προδιαγράψουν το χαρακτήρα, τον προσανατολισμό και τα όρια που μπορεί να έχει αυτή η επανεμφάνιση δεν μπορεί παρά να είναι κακοί μαθητές του κοινωνικού γίγνεσθαι και του ταξικού ανταγωνισμού. Κανένας και τίποτα δεν μπορεί να εγγυηθεί τα όρια και το προσανατολισμό αυτής της επανεμφάνισης του λαϊκού παράγοντα στις πλατείες. Έχουμε διδαχθεί ότι όταν οι άνθρωποι βγαίνουν στο δρόμο, η ιστορία ανοίγει ως δυνατότητα μπροστά μας και όχι ως παγίδα. Σε κάθε περίπτωση, τόσο οι κυβερνητικές διαδηλώσεις όσο και το διεθνές κύμα συμπαράστασης προς την Ελλάδα δηλώνει ότι ο κυρίαρχος λόγος δεν παράγεται τουλάχιστον με τους προηγούμενους όρους (ως μονόλογος).

Από την άλλη πλευρά, η καρέκλα της εξουσίας, όπως επισημαίνουν και οι ζαπατίστας, έχει την ικανότητα να αλλοτριώνει όποιον αποφασίσει να καθίσει πάνω της (γι'

αυτό και μοιραζόμαστε μαζί τους την χαρά να την πριονίζουμε), ακόμα και εάν έχει τις καλύτερες προθέσεις. Ή, όπως απλώς έλεγε ο παππούς Μαρξ, ο δρόμος για την κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις. Ο Σ.Ριζ.Α. δεν αποτελεί εξαίρεση. Η κατάληψη της κρατικής εξουσίας ακόμα και από ισχυρά κοινωνικά κινήματα, όπως το MAS του Έβο Μοράλες στη Βολιβία μετά τον πόλεμο του νερού (2000-2004), επιτάσσει ήδη από την αρχή μια μίνιμουμ πολιτική συμφωνία/συναίνεση με τις ελίτ που εξασφαλίζει τη συνέχιση του κράτους και της κυριαρχίας. Στη συνέχεια, υπάρχει σταδιακή και συνεχής αποκοπή από το κινηματικό παρελθόν, την κοινωνική βάση, τις ριζοσπαστικές παραδόσεις και τις αγωνιστικές εμπειρίες που ενώ στην αρχή είναι σαφώς πιο έντονες, ξεθωριάζουν όσο ο κύκλος τους τρίβεται στην καρέκλα της εξουσίας. Αυτό σημαίνει ότι η κυβερνώσα αριστερά, προσπαθώντας να πνίξει τις αντιφάσεις, γίνεται πιο ευάλωτη απέναντι σε ριζοσπαστικές κοινωνικοπολιτικές πρακτικές και θεωρήσεις από τα “αριστερά”, αρκεί αυτές να βρουν διεξόδους και περάσματα για να εμφανιστούν στο προσκήνιο.

Το θέμα, επομένως, δεν είναι η στήριξη ή όχι του ΣΥΡΙΖΑ ούτε η επιβεβαίωση απλώς του ότι δεν αλλάζει τίποτα. Το καπιταλιστικό κράτος (αριστερό, δεξιό, κεντρώο και όλα τα ενδιάμεσα) είναι υποχρεωμένο να προωθεί συνθήκες για τους καλύτερους δυνατούς όρους καπιταλιστικής συσσώρευσης. Το ζήτημα είναι αν και κατά πόσο η νέα πολιτική δυναμική μπορεί να αφήσει δυνατότητες για τη δημιουργία χώρων και όρων ενδυνάμωσης της κινηματικής δράσης σε όλα τα πεδία του ταξικού ανταγωνισμού. Κατά πόσο, επίσης, τα πολιτικά υποκείμενα είναι διατεθειμένα να μην υπαναχωρήσουν μπροστά στην επίθεση του κεφαλαίου που ρημάζει τις ζωές μας.

**Αυτόνομο Στέκι
Μάρτης 2015**